

วารสารสัตวศาสตร์แห่งประเทศไทย Thai Journal of Animal Science

ปีที่ 2 ฉบับพิเศษ 1 • พฤษภาคม - สิงหาคม 2558

การประชุมวิชาการสัตวศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4
The 4th National Animal Science Conference of Thailand
(NASCoT 2015)

“พัฒนาปศุสัตว์ไทย...ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน”
“Using Sustainable Resources in Thai Livestock Development”

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ร่วมกับ ภาควิชาสัตวศาสตร์

THAI JOURNAL
OF ANIMAL
SCIENCE

ISSN 2351-0188

ความแตกต่างของขนาดฟาร์ม พื้นที่ตั้ง และระดับ
การศึกษาของเกษตรกรรายย่อยต่อต้นทุน รายได้ และ
กำไรในการผลิตโคเนื้อในจังหวัดพิษณุโลก

Difference of Farm Size Location and Level Education
of Small Scale Farmers in Cost Revenue and Profit of
Beef Production in Phitsanulok Province

สุภาวดี แหยมคง¹ ณรกมล เล่าห์รอดพันธ์¹ ปุณเรศวร์ รัตนประดิษฐ์¹
และประภาศิริ ใจผ่อง¹

Suphawadee Yaemkong¹ Norakamol Laorodphan¹ Punnarees rattanapradit¹
and Prapasiri Jaipong¹

Abstract: The objective of this research was to characterize difference of farm size, location and level education of small scale farmers in cost, revenue and profit from raising cows to produce calves and fattening cattle of small scale farmers in Wat Bot and Phrom Phiram District, Phitsanulok Province from 113 farms. The data was statistical analyzed. Results showed that farm size had significantly influenced on cost, revenue and profit ($P < 0.05$). Small size farms had higher cost, revenue and profit per head than medium and large size, respectively. Farm location and education levels were not significantly different for all traits ($P < 0.05$), but Wat Bot district tended to have higher cost and revenue per head than Phrom Phiram district except for profit per head, and better educated farmers tended to have higher revenue and profit per head than lower educated farmers except for cost per head.

Keywords: Cost, revenue, profit, beef

สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000
Animal Science Subject, Faculty of Food and Agricultural Technology, Pibulsongkram Rajabhat University,
Phitsanulok 65000, Thailand

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความแตกต่างของขนาดฟาร์ม พื้นที่ตั้ง และระดับการศึกษาของเกษตรกรรายย่อยในการเลี้ยงแม่เพื่อผลิตลูก จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอวัดโบสถ์ และพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 113 ครัวเรือน ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าทางสถิติ ผลการศึกษาพบว่า ขนาดฟาร์มมีผลต่อต้นทุน รายได้ และกำไรในการผลิตโคเนื้อ ($P < 0.05$) โดยฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุน รายได้ และกำไรต่อตัวสูงกว่าฟาร์มขนาดกลาง และฟาร์มขนาดใหญ่ ตามลำดับ ส่วนพื้นที่ตั้งฟาร์มพบว่า เกษตรกรในอำเภอวัดโบสถ์ มีต้นทุน และรายได้ สูงกว่าเกษตรกรในอำเภอพรหมพิราม ยกเว้นกำไร ($P > 0.05$) นอกจากนี้ระดับการศึกษาของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้และกำไร สูงกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา ตามลำดับ ยกเว้นต้นทุนในการผลิต ($P > 0.05$)

คำสำคัญ: ต้นทุน รายได้ กำไร โคเนื้อ

คำนำ

ปัจจุบันการเลี้ยงโคเนื้อได้มีเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยมีการเพิ่มการจัดการฟาร์มที่เป็นระบบ มีการปรับปรุงทางด้านอาหารและสายพันธุ์ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และลดปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในการเลี้ยงดู อย่างไรก็ตามการที่จะเลี้ยงโคเนื้อให้ประสบความสำเร็จได้นั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ และความเชี่ยวชาญทางด้าน การเลี้ยงโคเป็นอย่างดี นอกจากนี้ในส่วนของ การจัดการด้านอื่นๆ ตลอดจนขนาดของฟาร์ม และพื้นที่ที่เลี้ยงที่มีความแตกต่างกัน อาจส่งผลกระทบต่อเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในด้านต้นทุนการผลิต และการที่จะได้มาซึ่งผลกำไรด้วยเช่นกัน (ชวลิต, 2555; กรมปศุสัตว์, 2555) ดังนั้น การศึกษาถึงความแตกต่างของขนาดฟาร์ม พื้นที่ตั้ง และระดับการศึกษาที่มีผลต่อต้นทุน รายได้ และกำไรในการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดพิษณุโลกนั้น จะช่วยให้สามารถนำไป

ประเมินสถานการณ์ วางแผนการผลิต และส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถผลิตโคเนื้อได้อย่างเหมาะสม และเอื้อต่อการผลิตเนื้อโคให้มีคุณภาพและศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้เป็นการรองรับกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมไว้สำหรับภายภาคหน้าต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้มาจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอพรหมพิราม และวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 113 ครัวเรือน ปัจจัยที่ศึกษาประกอบด้วย ขนาดฟาร์มของเกษตรกร ได้แก่ ฟาร์มขนาดเล็ก (โคเนื้อน้อยกว่า 10 ตัว/ฟาร์ม) ขนาดกลาง (โคเนื้อ 10 ถึง 19 ตัว/ฟาร์ม) และขนาดใหญ่ (โคเนื้อ 20 ตัวหรือมากกว่า/ฟาร์ม) พื้นที่ตั้งฟาร์มที่เกษตรกร

ความแตกต่างของขนาดฟาร์ม พื้นที่ตั้ง และระดับการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย
ต่อต้นทุน รายได้ และกำไรในการผลิตโคเนื้อในจังหวัดพิษณุโลก

เลี้ยง จำแนกเป็น อำเภอพรหมพิรามและวัดโบสถ์ และระดับการศึกษาของเกษตรกร จำแนกเป็น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี ส่วนลักษณะที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย ต้นทุนในการเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกต่อตัว (บาท) จำแนกเป็น (1) ต้นทุนผันแปร ซึ่งประกอบด้วย ค่าแรงงาน ค่าพันธุ์ ค่าอาหารหายาบ ค่าแร่ธาตุ ค่าผสมพันธุ์ ค่าเวชภัณฑ์และยา ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำเชื้อพันธุ์ และบริการ และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน เป็นต้น และ 2) ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมโรงเรือน และค่าเสื่อมแม่โค เป็นต้น สำหรับรายได้จากการจำหน่ายโคเนื้อต่อตัว (บาท) คำนวณได้จาก ราคาซื้อโค (บาท) × น้ำหนักโค (กิโลกรัม) และกำไรในการเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกต่อตัว (บาท) คำนวณได้จากรายได้จากการจำหน่ายโคเนื้อทั้งหมด - ต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งจากความแตกต่างของขนาดฟาร์ม พื้นที่ตั้ง และระดับการศึกษาของเกษตรกรที่มีผลต่อต้นทุน รายได้ และกำไรดังกล่าวนี้ ถูกนำมาทดสอบในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (general linear model; GLM) ค่าเฉลี่ยแบบลีสแควร์ (least squares means) ของต้นทุน รายได้ และกำไรจากการเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก ในแต่ละระดับของปัจจัยที่พิจารณาถูกคำนวณค่า และนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการทดลองและวิจารณ์

ขนาดฟาร์ม

ขนาดฟาร์มในการเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก มีอิทธิพลต่อต้นทุน รายได้ และกำไรของเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก ($P < 0.05$) โดยพบว่า ฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุน รายได้ และกำไร

(9,118.11 ± 1,507.75, 20,486.37 ± 2,225.98 และ 10,752.00 ± 2,823.24 บาทต่อตัว) สูงกว่าฟาร์มขนาดกลาง (5,730.00 ± 1,507.75, 16,239.13 ± 2,455.79 และ 9,219.10 ± 3,430.51 บาทต่อตัว) และขนาดใหญ่ (3,908.08 ± 1,909.05, 13,938.57 ± 3,430.52 และ 8,175.70 ± 3,121.05 บาทต่อตัว) ตามลำดับ ซึ่งการที่ฟาร์มขนาดเล็กมีกำไรในการผลิตที่สูงกว่าฟาร์มขนาดกลาง และฟาร์มขนาดใหญ่ อาจมาจากการจัดการต่างๆ ภายในฟาร์ม โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงฟาร์มขนาดใหญ่ไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมในการผลิตทั้งหมดได้อย่างทั่วถึงมากกว่าฟาร์มขนาดเล็ก (Huyen et al., 2010)

พื้นที่ตั้งฟาร์ม

ต้นทุน รายได้ และกำไรของเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกไม่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ตั้งของฟาร์ม ($P > 0.05$) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่ตั้งฟาร์ม พบว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ตั้งของฟาร์มในอำเภอวัดโบสถ์ มีต้นทุน และรายได้ (6,403.84 ± 1,496.95, และ 19,702.39 ± 1,860.62 บาทต่อตัว) สูงกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ตั้งของฟาร์มในอำเภอพรหมพิราม (6,100.35 ± 1,546.25 และ 19,073.66 ± 2,263.37 บาทต่อตัว) ยกเว้นเกษตรกรที่มีพื้นที่ตั้งของฟาร์มในอำเภอ พรหมพิราม (9,718.12 ± 2,900.64 บาทต่อตัว) มีกำไรสูงกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ตั้งของฟาร์มในอำเภอวัดโบสถ์ (9,313.22 ± 2,688.28 บาทต่อตัว) เนื่องจากพื้นที่ในอำเภอพรหมพิรามมีระบบการชลประทาน แหล่งน้ำที่ดี และอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้มีพืชอาหารสัตว์ไว้ใช้เลี้ยงโคเนื้อ จึงทำให้มีต้นทุนในการหาแหล่งของอาหารที่ต่ำกว่าพื้นที่

ในอำเภอวัดโบสถ์ แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของกำไรพบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ตั้งของฟาร์มในอำเภอวัดโบสถ์มีค่าสูงกว่านั้น เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการรวมกลุ่มของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาวดี และณรงค (2557) ที่พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีการรวมกลุ่มกัน ทำให้มีหน่วยงานต่างๆ มาส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ มากกว่าระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกไม่มีอิทธิพลต่อต้นทุน รายได้ และกำไรของเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก ($P>0.05$) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีต้นทุน (6,829.53±1,828.33 บาทต่อตัว) สูงกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับมัธยม (6,769.85±1,507.75 บาทต่อตัว) และปริญญาตรี (5,156.90±3,528.28 บาทต่อตัว) ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากรายได้ และกำไร ที่พบว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี (20,486.37±2,225.98 และ 10,193.33±6,306.18 บาทต่อตัว) มีค่าสูงกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับมัธยม (17,239.13±2,455.79 และ 8,933.26±1,435.88 บาทต่อตัว) และประถมศึกษา (14,938.57±2,389.92 และ 7,120.42±3,568.54 บาทต่อตัว) ตามลำดับ ในการศึกษาครั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (93%) รองมา ระดับมัธยมศึกษา (14%) และระดับปริญญาตรี (6%) สอดคล้องกับการศึกษาของ เชาวลิต (2555) และ Huyen et al., (2010) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับ สุภาวดี และคณะ (2555) ที่

อธิบายว่าระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีส่วนช่วยให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงดูโคเนื้อให้มีกำไรสูงกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และยังมีความสามารถในการเข้าถึงและเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลและเทคโนโลยีได้ดีและเร็วกว่า เมื่อเกษตรกรใช้สิ่งเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า จึงทำให้โอกาสได้กำไรจากการผลิตโคเนื้อมากกว่า อาจกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาเป็นตัวสะท้อนถึงความสามารถในปรับตัวเกี่ยวกับการจัดการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

สรุป

เกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกส่วนใหญ่มีฟาร์มขนาดเล็ก (57%) มีพื้นที่ตั้งฟาร์มในอำเภอวัดโบสถ์ (54%) และมีระดับการศึกษาประถมศึกษา (82%) ในส่วนของต้นทุน รายได้ และกำไรของเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก พบว่า มีความผันแปรไปตามขนาดฟาร์ม ($P<0.05$) โดยฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุน รายได้ และกำไรต่อตัวสูงกว่าฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามลำดับ แต่ไม่มีความแตกต่างกันในพื้นที่ตั้งของฟาร์มและระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ($P>0.05$)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 และขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอพหลามพิราม และอำเภอวัดโบสถ์ทุกท่านที่มีส่วนรวมในข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2555. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคอเนื้อ ปี 2555-2559. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- ปัทมทิพย์ แก่นแก้ว. 2555. การผลิตลูกโคเพื่อเข้าขุนโดยเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาสัตวศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภูภาวดี แหม่มคง จามจรี อินทนะ กษิติเดช พรมสัมพันธ์ มัทนียา สารกุล และศกรคุณวุฒิมุทธีรณ. 2555. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ในการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อย ตำบลบ้านดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารเกษตรนเรศวร. 14 (2): 93-100.
- ภูภาวดี แหม่มคง และณรภมล เลหาหรือดพันธ์. 2557. การเปรียบเทียบสถานภาพการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงรายย่อยในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารสัตวศาสตร์แห่งประเทศไทย. 1(2): 143-146.
- Lambertz, C., C. Chaikong, J. Maxa, E. Schlechtb and M. Gauly. 2012. Characteristics, socioeconomic benefits and household livelihoods of beef buffalo and beef cattle farming in Northeast Thailand. Journal of Agriculture and Rural Development in the Tropics and Subtropics. 113(2): 155-164.
- Huyen, L. T.T., Herold, P., Zarate A. V., (2010). Farm types for beef production and their economic success in a mountainous province of northern Vietnam. Agricultural Systems, 103, 137-145.